snel van de gepolijste en geciseleerde theatertaal, die nu eens diep-duister en hyperklassiek klinkt (Müller), dan weer helder-moralistisch aandoet (Gide), maar aanvankelijk ook quasi-psychedelisch overkomt (Jesurun). Tenzij er alsnog een miraculeuze sprong in het Aids-onderzoek plaatsvindt, beleeft voor onze eigen ogen een groots acteur zichtbaar het einde van carrière én leven. Meteen doet het er eigenlijk niet zoveel meer toe of wij, het publiek, ja dan nee weten wie Philoktetes nu eigenlijk was, en of bij voorbeeld Müllers tekst, die dateert uit de jaren vijftig, wel of niet impliciet tegen de toenmalige stalinistische terreur protesteert. Het ampele gegeven dat we Ron Vawter misschien voor een laatste maal in levende lijve op het podium aanschouwen, is meer dan voldoende om de aandacht gaande te houden. Aan het briljante, zowel grappig-ontroerende als wrange slot van *Philoktetes-Variaties*, dat overigens onwillekeurig aan een klassieke piëta doet denken, wordt deze tot dan toe niet nadrukkelijk gethematiseerde inzet van de voorstelling alsnog geëxpliciteerd. Viviane De Muynck en Dirk Roofthooft heffen de op een stoel staande Vawter - hij heeft de armen boven z'n hoofd uitgestrekt - op eigen verzoek enkele malen op; ze tillen hem het graf in, richting Hemel.

Philoktetes-Variaties als grafvoorstelling: op een scène kan men niet echt sterven maar wel zichtbaar lijden, een beetje sterven (en natuurlijk is dat beetje altijd té veel). En wat komt er voor het graf? In onze beschaving niet de brandstapel maar een kist, een krap bemeten woonst die het gestorven lichaam in de barre aardbodem een tijdlang tegen allerhande ongedierte moet beschermen. In het laatste gedeelte van *Philoktetes-Variaties* nemen de drie acteurs afwisselend plaats in een met witte sluiers opgetuigde doodkist; Ron Vawter is - het lijkt haast vanzelfsprekend - de laatste stand in. Deze thans luguber, zelfs lichtjes pathologisch aandoende simulatie van een gestorven lichaam was ooit een rage: ten tijde van Sarah Bernhard stond het in sommige kringen erg goed om met de dood te koketteren, bij voorbeeld door zich in een lijkkist te laten fotograferen. Vawter neemt, conform deze historische verwijzing, eerst foto's van de als lijk poserende mede-acteurs (die ondertussen stug doorgaan met het opzeggen van hun tekst, wat burleske taferelen oplevert).

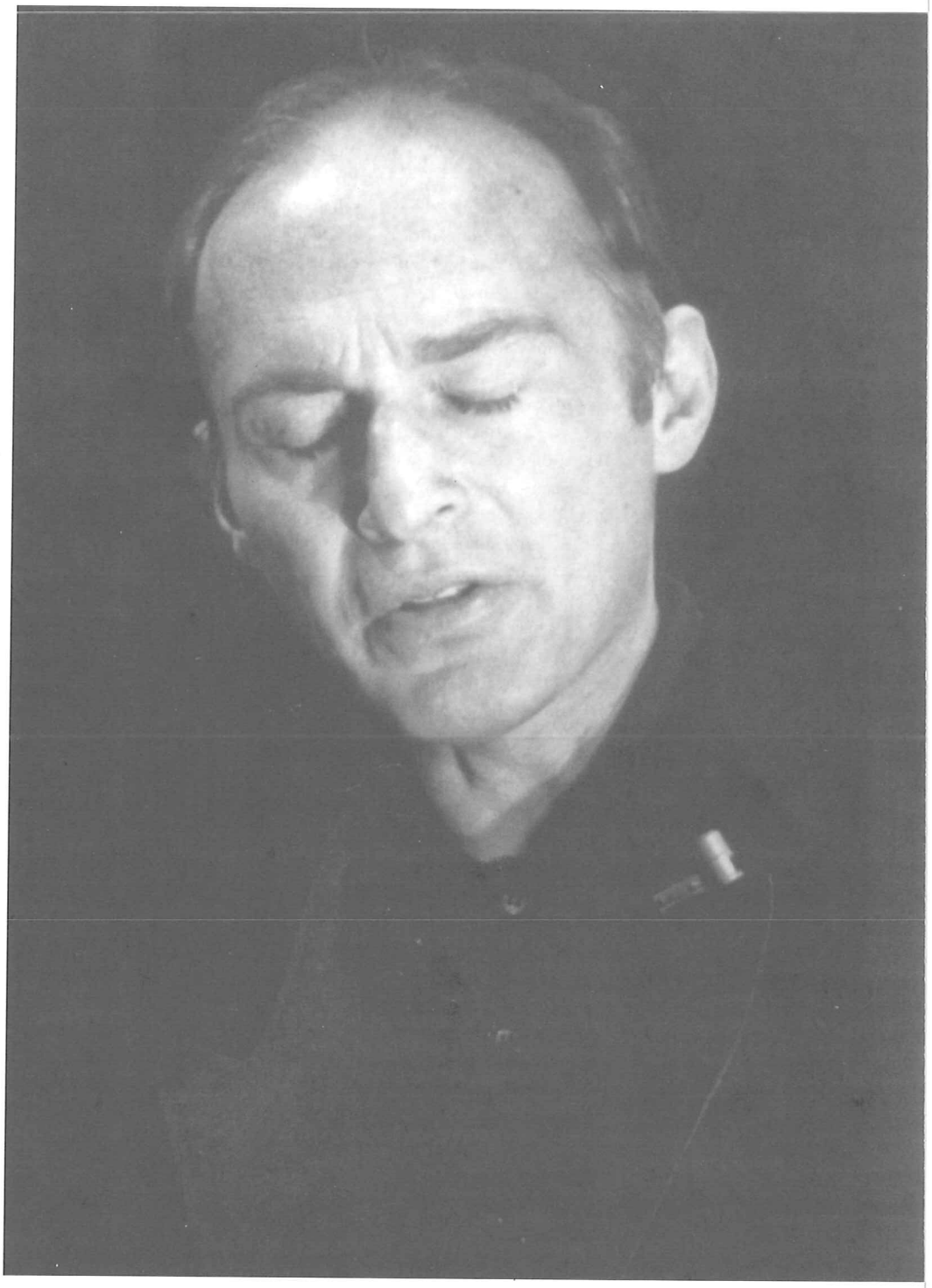

Philoktetes-Variaties, Kaaitheater / *Maarten Vanden Abeele*

Als hij ten slotte zelf aan de beurt is, verandert de pose van een simulatie in een hyperreële mogelijkheid, in een vreemd soort van virtual reality: 'zo zou Ron Vawter binnen afzienbare tijd in een kist kunnen liggen'.

3.

Wie is Philoktetes? In de gelijknamige tragedie van Sophokles - de vroegere versies van Aeschylos en Euripides zijn niet bewaard gebleven - zit Philoktetes al bijna een decennium lang op het verlaten eiland Lemnos wanneer Odysseus en Neoptolemos, zoon van de in de oorlog met Troje gevelde Achilles, hem komen opzoeken. Philoktetes was op raad van Odysseus op Lemnos achtergelaten. De ongeneeslijke wonde aan de hiel die hij op Chryse had opgelopen - het gevolg van een slangebeet - verspreidde een voor de Griekse manschappen ondraaglijke reuk, wat de moraal van het naar Troje stevende leger bepaald niet ten